

Global matsikkerhet og CFS

Dagens globale matsystem har store utfordringer. Hele 820 millioner mennesker lever i sult, nesten to milliarder mennesker lever med overvekt eller fedme, og omtrent 1 av 4 opplever matusikkerhet. Det industrielle fiske og jordbrukets høye klimagassutslipp, avskoging og bidrag til tap av naturmangfold, svekker matproduksjonen og matsystemet. Særlig går dette utover småskalaprodusenter og verdens fattigste. Gjort med riktige metoder kan derimot matproduksjonen bidra positivt til miljøet, få mennesker ut av sult og fattigdom, øke matsikkerheten og gi mennesker trygge og gode liv med god helse. Det er med andre ord ingen tvil om viktigheten av at verden samles for å skape et nytt, bærekraftig og rettferdig matsystem.

ForUMs matgruppe følger prosessene i FNs komité for global matsikkerhet (CFS), en politisk plattform for matsikkerhet, retten til mat og ernæring. I denne policy-briefen kan du lese en kortere oppsummering av innspillene som har blitt sendt til den norske delegasjonen til CFS.

Norges prioriteringer i internasjonale mat- og landbruksprosesser

ForUM har stor tro på CFS og dens mekanismer, både for å sikre økt kunnskap og erfaring, men også på grunn av betydningen CFS sine posisjoner har på internasjonale aktører og staters arbeid og prioriteringer. Med Norges sterke satsing på matsikkerhet i utviklingspolitikken, bør Norge aktivt bruke de mulighetene man har til å styrke det globale arbeidet for matsikkerhet og bedre

matsystemene, blant annet gjennom å delta mer aktivt i prosessene og diskusjonene tilknyttet CFS og FAO som pågår løpende gjennom året.

Civil Society and Indigenous Peoples Mechanism (CSIPM) er sivilsamfunnsmekanismen til CFS og er viktig for reel inkludering av sivilsamfunnet. CFS skal være en arena der det globale sivilsamfunnet kan komme i en åpen og ærlig dialog med medlemslandene om spørsmål om matsikkerhet, sult, ernæring og relaterte tema. I andre prosesser som World Food Forum (WFF) og UN Food System Summit (UNFSS) er det manglende inkludering av sivilsamfunn. Derfor må CFS være FNs viktigste arena for diskusjoner om globale matsikkerhets- og ernæringsspørsmål. Initiativ som WFF og UNFSS, og eventuelle andre initiativ som oppstår, bør koordineres og utformes i tett samarbeid med CFS og med medlemslandenes deltagelse. CFS sine demokratiske mekanismer bør forsterkes ved at de innspillene som bringes inn fra den nasjonale delegasjonen er basert på konsultasjoner med flere grupper og et bredt sivilsamfunn.

Norge bør:

- Delta aktivt i prosessene og diskusjonene tilknyttet CFS og FAO som pågår løpende gjennom året, og jobbe for å styrke det globale arbeidet for matsikkerhet gjennom CFS.
- Jobbe for at Civil Society and Indigenous Peoples Mechanism (CSIPM) har rollen som en likeverdig partner i diskusjonene i CFS.
- Retten til mat må være en prioritering i Norges posisjon under CFS og arbeid generelt.
- Støtte sivilsamfunn, småprodusenter, urfolk og land i Sør sine posisjoner og problemstillinger i CFS.

FNs komité for matsikkerhet (CFS), oktober 2023.

Klimatilpasning og utslippskutt i matsystemet

Landbruket står for omkring en tredjedel av verdens klimagassutslipp. Bønder rammes hardt av klimaendringene, samtidig som behovet for tilpasning og annen bistand til jordbruket øker. Landbruket er en viktig del av løsningen på klimaendringene, og landbrukets rolle bør være en viktigere del av diskusjonen både rundt naturkrisen og i klimaforhandlingene.

En metode som sikrer bærekraftig matproduksjon og som er sterkt fremmet av småprodusenter og urfolk er agroøkologi. Ved å bruke metoder basert på agroøkologiske prinsipper lagres karbon i jorda, naturmangfoldet bedres og matsikkerheten styrkes. En bærekraftig matproduksjon basert på agroøkologiske prinsipper fører til økt karbonlagring i jorda, et bedre naturmangfold og styrket matsikkerhet.

Norge bør:

- Øke finansieringen til klimatilpasning i landbruket, uten å redusere annen bistand.

- Sørg for at internasjonalt samfunn øker finansieringen til matproduksjon på agroøkologiske prinsipper.
- Ta internasjonalt lederskap og fremme en samstemt politikk for bærekraftige og rettferdige matsystemer som reduserer klimagassutslippene og sikrer natur. Dette må gjøres i samarbeid med småbønder, fiskere og lokale partnere.
- Sikre ordninger for klimatilpasning i jordbruket og til tap og skade etter ødeleggende ekstremvær.

Finansiering og investeringer

For å sikre nok mat til alle er det behov for økt finansiering. Matkrisa forsterker forskjeller mellom rik og fattig, og det er de rikeste landene, i tillegg til næringslivet, som må bidra med de økonomiske midlene. Det er avgjørende at både nødhjelp og langsiktige tiltak for matsikkerhet gis som gave og ikke lån. Vi kan ikke risikere at håndteringen av sultkatastrofer skjer ved å forsterkere gjeldskrisene. Samtidig må finansieringen heller ikke tas fra internasjonal klimafinansiering.

Videre må det stilles krav til de som investerer og til tiltakene det investeres i. Ellers risikerer vi at investeringene bidrar til å forsterkere den skeive maktbalansen mellom de store internasjonale aktørene og småprodusentene. I tillegg må vi sikre at matproduksjonen går i bærekraftig retning som tar hensyn til klimaet og naturmangfoldet, samt arbeidsforhold og menneskerettigheter.

Norge bør:

- Være tydelig på behov for økt finansiering med friske midler til matsikkerhet og bærekraftige matsystem.
- Påpeke at investeringene bør rettes mot småskala matproduksjon, støtte til agroøkologiske metoder, småprodusenter, marginaliserte grupper og produksjon av lokal, bærekraftig mat, heller enn storskala industrielt landbruk.
- Oppfordre CFS om å be IFAD, Verdensbanken, regionale utviklingsbanker og bilaterale investeringsavtaler prioritere småskala landbruk og styrke småprodusentenes involvering
- Klimafinansiering, herunder spesielt finansiering for klimatilpasning av landbruket, kan ikke være omfattet av sanksjoner. Klimatilpasning kan redde flere liv enn utdeling av nødhjelp, og disse to burde komplementere hverandre.
- Sikre at avgjørelser på CFS tas med videre til klimaforhandlingene og forhandlingene som går på klimafinansiering.
- Støtte opp CFS Principles for Responsible Investment in Agriculture and Food systems (RAI), ti prinsipper for alle investeringer i matsystemet, uavhengig av type og størrelse.

Likestilling i matsystemet

Kvinner står for opptil 80% av den lokale matproduksjonen i Afrika, og spiller en uvurderlig rolle i kampen mot sult. FAO har tidligere understreket av dersom kvinner hadde hatt samme tilgang på land, utdanning, kreditt, teknologi og andre ressurser, ville man kunnet

få 100-150 millioner mennesker ut av sult. Det er videre helt avgjørende at kvinner, ungdom og marginaliserte grupper har makt og innflytelse over eget liv. For å sikre menneskers selvstendighet må de inkluderes gjennom hele prosessen, fra å sette agendaen til implementering. Derfor må Norge lytte aktivt til, og gi støtte til, perspektivene som kommer fra de marginaliserte gruppene selv.

Videre, for at noen grupper skal få økt innflytelse, må andres dominerende posisjon reduseres. De største globale agribusinessene har i dag enorm makt gjennom hele verdikjeden og markedstilgang, men også politisk og gjennom egenfinansiert forskning. Deres innflytelse og posisjon må begrenses, inkludert muligheten til å sette agenda under CFS. Man må også unngå å skape og opprettholde et avhengighetsforhold der småprodusenter blir avhengig av bestemte produkt eller tjenester fra selskapene. Dette inkluderer eierskap over data og informasjon ved bruk av nye teknologiske verktøy. Innhenting, bruk og lagring av data krever nytt lovverk og reguleringer hvor informasjonen tilfaller fellesskapet.

Norge bør:

- Være en tydelig stemme for inkluderende likestilling der alle, uavhengig av kjønnsidentitet, etnisitet, legning, religion, funksjonsevne eller andre faktorer, har de samme rettighetene og mulighetene.
- Støtte kvinner, ungdom og andre minoriteters rett til å eie og arve land, samt delta i kooperativer, bondeorganisasjoner og politiske arenaer.
- Være en tydelig alliert og samarbeidspart for kvinner og minoriteters stemmer i forkant, under og etter CFS.
- Ta høyde for lokal kontekst, særlig for å unngå å reprodusere kjønnsstereotyper.
- Være tydelig på at agribusinessenes makthegemoni må innskrenkes, og bidra til at småprodusenter, kvinner, urfolk og ungdoms posisjoner og rettigheter styrkes i møte med storindustrien.

Ungdoms rolle i matsystemet

Ungdommer vil spille en viktig rolle i å endre dagens matsystemer, slik at de blir rettferdige og bærekraftige. Det er også viktig at matsystemene blir tilrettelagt, slik at de blir inkluderende, tilgjengelige og kan sysselsette ungdom. Det er et enormt potensial for å hjelpe ungdom ut av matusikkerhet, arbeidsledighet og fattigdom ved å involvere dem i matsystemene, og det er også nødvendig for å sikre matsystemer som kan levere sunn mat til alle i fremtiden.

For at ungdom skal kunne ha et matsystem som er i stand til å produsere mat i fremtiden, er man avhengig av et fokus på klimatilpasning og miljø, hvor agroøkologiske prinsipper bør ligge til grunn. Rollen til agroøkologi som en løsning på utfordringer i matsystemet bør derfor understrekes. Ungdom er avhengig av at klimaendringer, tap av biodiversitet, utarming av jord og andre miljømessige konsekvenser av

dagens system må håndteres, for å kunne ha et matsystem å engasjere seg i, i fremtiden. Rettigheter og tilgang til land er også sentralt for å sikre at ungdom har mulighet til å delta i matsystemene, i tillegg til tilgang til ressurser, infrastruktur og markeder.

Norge bør:

- Styrke fokus på miljø- og klimatilpasning i landbruket for å sikre ungdommers framtidige matsikkerhet, gjennom å fokusere på bærekraftige praksiser for matproduksjon og agroøkologi. Framheve viktigheten av å styrke ungdommers rett til mat og rettigheter til land.
- Sørg for at de demokratiske prinsippene i CFS opprettholdes, ved å involvere ungdom og sivilsamfunn i prosessene underveis og før retningslinjene skal vedtas.
- Involvere ungdom og sivilsamfunn i oppfølgingsarbeidet for at retningslinjene tas i bruk i Norge og globalt.

Kilder:

- ForUMs posisjonsnotat til CFS51 (2023). Tilgjengelig på: <https://forumfor.no/assets/docs/Posisjonsnotat-til-CfS-51-fra-ForUM.pdf>
- ForUMs posisjonsnotat til CFS50 (2022). Tilgjengelig på: https://www.forumfor.no/assets/docs/Posisjonsnotat-til-CFS50-fra-ForUM_221010_124043.pdf
- ForUMs grunnposisjon på bærekraftige matsystemer. Tilgjengelig på: https://forumfor.no/assets/docs/Grunnposisjon_B%C3%86REKRAFTIGE-MATSYSTEMER_2023.pdf